

Toetsingskader NORA 3.0 Principes voor samenwerking en dienstverlening

Versie 0.3 27/08/2010

1. Inleiding

1.1 Status NORA

De Nederlandse Overheids Referentie Architectuur is inmiddels een bekend en erkend richtinggevend document binnen de Nederlandse e-overheid, dat bijdraagt aan bevordering van standaardisatie en interoperabiliteit. De positie van NORA verdient blijvende aandacht. Borging van doorontwikkeling en beheer is noodzakelijk.

1.2 Ontwikkeling NORA 3.0

In 2009 is het eerste deel van *NORA 3.0, katern strategie*, gepubliceerd. Met het katern strategie als uitgangspunt is NORA 2.0 uit 2007 nu gereviseerd tot *NORA 3.0, katern principes voor samenwerking en dienstverlening*. Dit katern bevat afgeleide principes die invulling geven aan de 10 basisprincipes uit het katern Strategie. NORA 3.0 is gericht op praktische toepasbaarheid en toegankelijkheid voor een bredere doelgroep van projectleiders, architecten en bestuurders. Met behulp van NORA moeten zij kunnen sturen op het vermogen van hun organisatie of project om samen te werken met andere overheidsorganisaties en goede diensten te verlenen aan burgers, bedrijven en instellingen.

Van 15 juni tot 15 augustus liep de openbare review van NORA 3.0, het ingediende commentaar wordt momenteel verwerkt.

1.3 Rol van Forum en College Standaardisatie t.a.v. NORA

Het Instellingsbesluit College en Forum Standaardisatie 2010 noemt bij de taken van het Forum: *'adviseren over de verdere ontwikkeling en toepassing van de Nederlandse Overheid Referentie Architectuur'*.

Voorjaar 2009 hebben Forum en College in dat kader ingestemd met de inhoud van het NORA katern Strategie als interoperabiliteits-raamwerk voor de (semi-) publieke sector. Als vervolg daarop wordt aan het Forum ook het gereviseerde onderdeel *NORA 3.0 katern Principes voor samenwerking en dienstverlening* voorgelegd. Indien het Forum instemt met opzet en inhoud van dit document wordt het aansluitend in de Collegevergadering ingebracht. Het Strategiekatern is indertijd vastgesteld door de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken.

1.4 Samenstelling NORA

NORA bestaat uit de volgende onderdelen:

Twee hoofdkaternen:

- **Katern Strategie** (vastgesteld)
- **Katern Principes voor samenwerking en dienstverlening** (input openbare review wordt verwerkt)

Dossiers met achtergrondinformatie, thematisch geclusterd:

- Informatiebeveiliging (klaar voor publicatie)
- Beleidskaders (klaar voor publicatie)
- Geo-informatie (openbare review loopt)
- Dienstgerichte architectuur (nog één redactieslag nodig)
- Factsheet over domeinarchitecturen

Instrumenten

- 9-vlakmodel (nog redactieslag, dan publiceren)
- Spel (aanpassen n.a.v. NORA 3.0)
- Toets (aanpassen n.a.v. NORA 3.0)
- Beeldtaal (naar vormgever, dan publiceren)

De principes in het NORA-katern zijn beschreven conform het Togaf-stramien. Togaf: the Open Group Architecture Framework.

NORA zelf geeft aan dat de uitwerkingen, in tegenstelling tot de basisprincipes in het Strategie katern, wel toetsbaar moeten zijn.

1.5 EIF

Als bron voor de toetscriteria is de European Interoperability Framework for European Public Services (EIF) gebruikt. De EIF is zelf een interoperability framework, maar geeft in hoofdstuk 2 een uitgebreide beschrijving van *'a set of general principles of good administration that are relevant to the proces of establishing [European] public services'*. Deze principes zijn ook van toepassing op voorliggende NORA-deel.

De principes komen uit de EIF 2.0 versie, wat nog een conceptversie is. Dit concept bevat enkele principes meer dan de vigerende EIF 1.0. Het EIF-principe van 'multilingualism' is niet relevant voor NORA, en daarom niet opgenomen.

Toetsingstabel

Thema	Toelichting/ toetscriterium	-	+/-	+
Principes ontleend aan European Interoperability Framework (EIF)				
Subsidiariteit en proportionaliteit	Afspraken worden gemaakt op een passend niveau, met een passende diepgang.			
Gebruikers (afnemers) centraal	Gebruikersvriendelijk, éénmalig gegevensaanlevering, en loketprincipe, meer kanalenstrategie			
Inclusie en toegankelijkheid	Gelijke kansen en toegankelijkheid voor alle afnemers (burgers en bedrijven). Vermijden uitsluiting, discriminatie of beperkingen voor gehandicapten.			
Veiligheid en privacy	Burgers en bedrijven moeten verzekerd zijn dat interactie met organisaties in het publieke domein plaatsvinden in een betrouwbare omgeving, die voldoet aan alle relevante regelgeving m.b.t. o.a. privacy en informatiebeveiliging. Ook recht op inzage in eigen gegevens.			
Administratieve eenvoud	Terugbrengen van overbodige complexiteit, terugdringen van administratieve lasten.			
Transparantie	Burgers en bedrijven moeten inzicht hebben in administratieve processen, zij moeten in staat zijn procedures die hen betreffen te volgen en beslissingen die hen betreffen te begrijpen			
Behoud (archivering) van informatie	Informatie (afspraken, bestanden) waaraan rechten en plichten verbonden (kunnen) zijn moeten betrouwbaar worden gearhiveerd i.e. zodat integriteit, legitimiteit, vertrouwelijkheid en toegankelijkheid geborgd zijn.			
Openheid	Bereidheid tot kennisdeling. Interoperabiliteit is voorwaarde, afstemming van bij voorkeur open standaarden.			
Herbruikbaarheid/ hergebruik	Waar mogelijk inzet van bestaande oplossingen, o.a. m.b.v. open source.			
Techniek onafhankelijkheid of aanpasbaarheid (adaptability)	Focus op functionele behoeften, voorkom het voorschrijven van specifieke technologieën of producten voor toegang tot publieke diensten.			

BIJLAGE 1 Ter informatie

Twee geselecteerde bronnen voor het toetsingskader bleken bij uitwerking van de toetscriteria minder geschikt te zijn voor het voorliggende NORA-deel: het RAND-rapport en de criteria op de Lijst voor 'pas toe of leg uit'.

De criteria uit beide bronnen zijn dan ook niet opgenomen in de uiteindelijke toetstabel. Wel bieden de criteria uit beide documenten enkele aanvullende inzichten die het Forum kan gebruiken voor advisering over NORA. De uitwerkingen van beide bronnen treft u hieronder ter informatie aan.

Towards a Dutch Interoperability Framework : recommandations to the Forum

Standaardisatie door RAND Europe in 2007 opgesteld, heeft betrekking op interoperabiliteitsraamwerken. In NORA-verband vult het **Katern Strategie** die functie in. Het onderdeel **Principes voor samenwerking en dienstverlening** bevat uitwerkingen op meer tactisch niveau. De criteria zijn voor dit laatste onderdeel dan ook niet in het toetsingskader opgenomen. Wel biedt de RAND-lijst inzichten met betrekking tot de compleetheid van NORA over beide onderdelen heen. In onderstaande tabel is weergegeven welke aspecten in welk NORA deel tot uiting komen. Enkele aspecten, met een strategisch karakter, zijn niet of nauwelijks geadresseerd, deze zouden onderwerp van aanbeveling kunnen zijn.

Legenda: **S**= Katern Strategie/ **P** = Principes voor samenwerking en dienstverlening

Thema	Toelichting/ toetscriterium	-	+/-	+
Definities	m.b.t. kernbegrippen zoals gebruikt in IF		S ¹	P
Interoperabiliteitsprincipes	Onderliggende doelen, scope, beleid en uitgangspunten			S P ²
Governance	Beleid en invulling van de besturing		S	P
Compliance criteria	Toetsstenen voor naleving			P
Wettelijke overwegingen	m.b.t. issues en beleid van het IF (b.v. rondom identiteitsbeleid of beleid betreffende gegevens)		S P ³	
Architectuuradviezen	b.v. over visie en beheer van e-services			S P
Bouwstenen	Specificatie van (mogelijke) componenten zoals PKI of basisregistraties			S P ²
Gegevens	Beschrijving van te gebruiken gegevens, incl. bronnen en beheer		S P ⁴	
Relaties met andere initiatieven	Zoals enterprise architecturen of internationale IF-en			S P
Semantiek	Aandacht voor semantische interoperabiliteit op stelselschaal (sector/ domeinoverschrijdend)			
Adoptie en implementatie	Aandacht voor adoptie-issues en best-practices			P ⁵
Standaardisatiebeleid	b.v. t.a.v. openheid			S P
Technische standaarden	Technische eisen beschrijven indien voorwaardelijk voor interoperabiliteit			S P ⁷
Procedures of procesbeschrijvingen	T.b.v. interoperabiliteitsbevordering b.v. selectie van standaarden, ontwikkeling van instrumenten			S P ⁶
Toetsings- en evaluatiekader	Ter controle en verbetering van het IF			P
Use cases	Voorbeelduitwerkingen van interoperabiliteit tussen of met overheden		S ⁷	
Roadmap	Richtinggevende routekaart voor doorontwikkeling			

¹ In Katern Strategie heel beperkt

² Er wordt doorverwezen naar het Katern Strategie

³ Er is een Bijlage 'Beleidskaders' in voorbereiding

⁴ Summiere verwijzingen naar het Bronregistraties en het Stelsel van Basisregistraties

⁵ M.n. rubriek 'Impact' bij alle principes.

⁶ Verwijzing naar Procedure en lijst met standaarden

⁷ In Katern Strategie enkele globale voorbeeldcasussen

De Toetsingscriteria Lijst met open standaarden voor 'pas toe of leg uit' zijn bedoeld voor selectie van standaarden. NORA is geen standaard van het type dat doorgaans in aanmerking komt voor plaatsing op de Lijst. NORA is meer een instrument of voorziening, waarvoor het Forum (nog) geen specifieke kwaliteitscriteria heeft. De criteria voor de selectie van standaarden blijken voor NORA een hoog 'open deur-gehalte' te hebben, het zijn geen onderscheidende criteria en zijn daarom na beraad niet opgenomen in het toetsingskader.

Zie ook de groene waardering in onderstaande tabel.

Borging van doorontwikkeling en beheer verdienen aandacht.

Thema	Toelichting / toetscriterium	-	+/-	+
OPENHEID				
besluitvorming	Is de NORA goedgekeurd en wordt zij gehandhaafd door een non-profit organisatie?			ja
	Gebeurt de lopende ontwikkeling op basis van een open besluitvormingsprocedure die toegankelijk is voor alle belanghebbende partijen (consensus of meerderheidsbeschikking enz.)?			ja
beschikbaarheid	Is de NORA gepubliceerd en kan over de specificatie vrijelijk worden beschikt of is 't te verkrijgen tegen een nominale bijdrage? Is 't voor eenieder mogelijk het te kopiëren, beschikbaar te stellen en te gebruiken om niet of tegen een nominale prijs?			ja
intellectueel eigendom	Is 't intellectuele eigendom (m.b.t. evt. aanwezige patenten) van (delen) van de NORA onherroepelijk "royalty-free" ter beschikking gesteld?			ja
hergebruik	Zijn er beperkingen omtrent het hergebruik van de NORA?			nee
BRUIKBAARHEID				
volwassenheid	Is de NORA voldoende uitgekristalliseerd?			ja
	Is verdere ontwikkeling en het onderhoud van de NORA verzekerd?		?	?
	Is er een methode waarmee conformiteit aan de NORA bepaald kan worden?			ja
	Is er voldoende praktijkervaring met het gebruik van de NORA?			ja
	Is er nu en in de toekomst voldoende ondersteuning door (meerdere) marktpartijen voor de NORA?			nvt
	Is de verwachting van het toekomstige gebruik van de NORA positief?			ja
functionaliteit	Voldoet de NORA aan de functionele eisen die aan de werking van de NORA gesteld worden binnen het voorgestelde toepassingsgebied?			ja
concurrentie	Verhoudt de NORA zich goed ten opzichte van eventuele concurrerende architecturen?			ja
POTENTIEEL				
leveranciers-onafhankelijkheid	Draagt instemming met de NORA door Forum en College bij aan het vergroten van de leveranciersonafhankelijkheid?			nvt
interoperabiliteit	Draagt acceptatie van de NORA door Forum en College bij aan het vergroten van de interoperabiliteit?			ja
IMPACT				
bedrijfsvoering	Brengt de toepassing van de NORA risico's met zich mee op het gebied van de bedrijfsvoering?			nee
	Brengt de toepassing van de NORA positieve effecten met zich mee op het gebied van de bedrijfsvoering?			ja
informatie-voorziening	Brengt de toepassing van de NORA risico's met zich mee op het gebied van de informatievoorziening?			nee
	Brengt de toepassing van de NORA positieve effecten met zich mee op het gebied van de informatievoorziening?			ja
ICT	Brengt de toepassing van de NORA technologische risico's met zich mee?			nee
OPENHEID				
besluitvorming	Is de NORA goedgekeurd en wordt zij gehandhaafd door een non-profit organisatie?			ja
	Gebeurt de lopende ontwikkeling op basis van een			ja

	open besluitvormingsprocedure die toegankelijk is voor alle belanghebbende partijen (consensus of meerderheidsbeschikking enz.)?			
beschikbaarheid	Is de NORA gepubliceerd en kan over de specificatie vrijelijk worden beschikt of is 't te verkrijgen tegen een nominale bijdrage? Is 't voor eenieder mogelijk het te kopiëren, beschikbaar te stellen en te gebruiken om niet of tegen een nominale prijs?			ja
intellectueel eigendom	Is 't intellectuele eigendom (m.b.t. evt. aanwezige patenten) van (delen) van de NORA onherroepelijk "royalty-free" ter beschikking gesteld?			ja
hergebruik	Zijn er beperkingen omtrent het hergebruik van de NORA?			nee